

Les abreviatures, les sigles i els acrònims

- Les **abreviatures** representen una paraula o un grup de paraules amb **alguna** o algunes de les seues lletres. La primera lletra sempre ha de ser la inicial i, al final, s'escriu un punt o una barra. Exemple: *Sr. (senyor), esq. (esquerra), c/ (carrer)*.
- Les **sigles** indiquen noms d'organitzacions, institucions, etc. i es formen amb les **lletres inicials** de cadascuna de les paraules que representen. S'escriuen en majúscula. Exemple: *ONU (Organització de les Nacions Unides)*.
- Els **acrònims** es formen per lletres o per sil·labes de les diverses paraules que integren el mot compost. L'acrònim és un substantiu que s'escriu en minúscula. Exemple: *talgo (tren articulat lleuger Goicoechea-Oriol)*.

25 Copia cada abreviatura davant de la paraula corresponent.

núm. / tel. / ctra. / pta. / av. / secr. / Dr. / Il·lustre. / p. ex. / Excma. / pàg. / nov. / pl. / dir. / com.

Abreviatura	Paraula	Abreviatura	Paraula	Abreviatura	Paraula
	telèfon		comarca		novembre
	carretera		secretària		Excel·lentíssima
	número		Il·lustre		directora
	porta		per exemple		doctor
	avinguda		pàgina		plaça

26 Copia cada sigla on pertoque: PD, CP, SL, SP, CEE, SA, IVA, UPV, IVO, BOE.

36

Sigla	Sigla		
	Impost sobre el valor afegit		Postdata
	Codi postal		Institut Valencià d'Oncologia
	Servei públic		Comunitat Econòmica Europea
	Societat anònima		Butlletí Oficial de l'Estat
	Societat limitada		Universitat Politècnica de València

27 Escriu l'article davant d'aquestes sigles i escriu una oració amb cadascuna.

- ONG:
- ITV:
- ESO:
- FM:
- DNI:
- UEFA:

28 Classifica aquestes paraules en la graella.

sida / PSPV / làser / apt. / ovni / radar / DOCV / art. / UEFA / s. / UGT / RIP / dta. / ed. / hab. / etc. / s. n. / inst. / v. i p. / ONCE / dept.

Abreviatures	Sigles	Acrònims

▼ L'accent diacrític

L'**accent diacrític** és un accent gràfic que es fa servir per a **diferenciar mots** que s'escriuen igual –i a vegades també es pronuncien igual–, però que tenen significats diferents.

17. Llig i classifica les paraules que es distingeixen per dur accent diacrític o no.

- Dóna les gràcies a aquella dona que ens ha ajudat.
- El mes que ve cobraré un poc més que aquest.
- Si fóra per mi, ja seríeu fora de classe.
- És probable que venguen café molt en aquella cafeteria.
- Fixa't bé: el verb *veure* s'escriu amb ve i el verb *beure*, amb be.
- Ma mare i mon pare diuen que se n'aniran a veure món quan es jubilen.
- Sé que té una ferida a la mà dreta que no es pot banyar.
- La pel·lícula, no te la vaig contar tota!

Què et pareix el cartell que hem fet?

Amb accent diacrític		Sense accent diacrític	
<i>bé</i>	De bona manera.	<i>be</i>	Nom de la lletra b.
	Del verb <i>donar</i> .		Persona de sexe femení.
	Del verb <i>ser</i> .		Pronom feble.
	Del verb <i>tenir</i> .		Infusió, nom de la lletra t, pronom feble.
	Imperfet de subjuntiu del verb <i>ser</i> .		Contrari de <i>dins</i> , adverbí.
	Part del cos humà.		Possessiu àton femení.
	Quantitatiu.		Part de l'any.
	Participi del verb <i>molde</i> .		Quantitatiu.
	Univers.		Possessiu àton masculí.
	De <i>saber</i> .		Pronom reflexiu.

18. Escriu tres oracions en què utilitzes, almenys, dues paraules de cada.

ós, óssos	Mamífer.	os, ossos	Part de l'esquelet.
pèl, pèls	Filament que creix a la pell.	pel, pels	Contracció.
què	Pronom interrogatiu.	que	Pronom relatiu àton; conjunció.

19. Accentua les paraules subratllades que calga. Consulta el diccionari, si de cas.

- Si no tinguera vergonya, diria a Vanessa que si que vull eixir amb ella.
- Ma tia Carme creu que Deu la deu ajudar a trobar faena.
- Us puc oferir un te amb gesmil que Omar te amagat perquè és d'us particular.
- El meu net porta el xandall més net que ningú.
- Volem saber que has fet amb els diners que t'hem deixat.
- Es ven un pis que està bastant be de preu, però es un sisé sense ascensor.

L'accentuació

La síl·laba que pronunciem amb més intensitat s'anomena síl·laba **tònica**; la resta són **àtones**. Segons el lloc que ocupa la síl·laba tònica, les paraules es classifiquen en: **agudes** (última síl·laba), **planes** (penúltima síl·laba) i **esdrúixoles** (antepenúltima síl·laba).

S'accentuen les paraules:

- **Agudes** quan acaben en vocal, vocal + s, -en, -in. *Demà, café, anís, comprén...*
- **Planes** quan no acaben en vocal, vocal + s, -en, -in. *Fàcil, únic, eufòric...*
- **Esdrúixoles** sempre. *Ciència, Mònica, libèl·lula, màquina...*

13 Classifica les paraules subratllades del text en la graella següent.

Text 4

L'esquelet tenia una petita mossa en la tíbia de la cama dreta. Algun colp, potser, però no havia mort d'això, n'estava segur. Hermògenes es va imaginar el Patri saltant alguna tanca feia uns dos mil anys i calculant malament la distància. Podia haver estat

qualsevol accident. No tenia cap més indici per a inferir la seua història, i ni tan sols podia saber si la lluerna que havien trobat al seu costat li pertanyia.

PASQUAL ALAPONT. *L'ovella negra*. Marjal-Edebé

Agudes		Planes		Esdrúixoles
amb accent	sense accent	amb accent	sense accent	sempre porten accent

24

14 Col·loca l'accent, agut o greu, en les paraules següents i completa els enunciat.

aixo / abus / intim / debil / justícia / pesol / Xabia / Berlin / dubtos / retol / bustia / Paris / repos / alla / sere / medic / ningú / tremolos / angles / pessim / unic / viscera / masti / mobil / semafor / radio / península / sabo / depen / dificil / proxima

- S'escriu **accent agut (´)** sobre les vocals i tancades i sobre la i la
- S'escriu **accent greu (˘)** sobre les vocals i obertes i sobre la

15 Accentua les paraules que calga d'aquest fragment d'una carta literària.

Text 5

Xavier Louzao
Santiago de Compostel·la

Doroña, 10 d'abril

Estimat Xavier,

Supose que t'estranyara rebre dues cartes tan seguides, perquè la carta anterior, l'he acabada d'escriure avui mateix, al migdia. Des d'aleshores han passat ja moltes hores, són quasi les dues de la nit. I tinc la necessitat d'escriure't una altra vegada, amb la seguretat que en llegir les línies que hi ha a continuació, comprendras la urgència que m'envaeix.

Pero deixa'm que t'ho conte per ordre. Així que he acabat d'escriure't, després de les meues exploracions per les golfes, he anat al bar de Bieito, perquè ja saps que hi dine molt sovint. A més he aprofitat per dur-li la teua carta i la roba que necessitava rentar. Després, com que feia una vesprada molt agradable, he decidit fer un passeig a peu fins a Closa Gran, que és una muntanya que hi ha a uns cinc quilòmetres d'ací. A prop de la mar, com saps molt bé, tot és un desastre, perquè només hi ha eucaliptus i pins. Però per aquí, aquesta invasió només ha fet que començar i no és difícil trobar encara unes quantes carrasques i roures, lloc per on resulta deliciós passejar per aquesta època, quan tot reflecteix l'arribada de la primavera.

AGUSTÍN FERNÁNDEZ PAZ. *Cartes d'hivern*. Edicions Bromera

L'adjectiu

L'**adjectiu** és la paraula **variable** que concreta una qualitat o un estat del substantiu, amb el qual **concorda** en **gènere** i **nombre**.

Els adjectius **de dues terminacions** són aquells que tenen una forma per al masculí i una per al femení (*un gat negre, una gata negra*), i els adjectius **d'una terminació** són aquells que tenen la mateixa forma per al masculí i per al femení (*un perfum suau, una pell suau*).

Els adjectius poden usar-se en tres **graus** d'intensitat: **positiu**, **comparatiu** (d'igualtat, de superioritat i d'inferioritat) i **superlatiu** (relatiu i absolut).

6 Afeg tres adjectius a aquestes parts del cos.

- a) la cara *redona*, i d) les mans i
- b) el nas i e) els cabells i
- c) els ulls i f) les cames i

7 Completa aquesta graella amb les formes adients del substantiu i de l'adjectiu.

Masculí singular		Masculí plural	
substantiu	adjectiu	substantiu	adjectiu
amic	sincer	amics	sincers
professor			comprensius
	aficionat	jugadors	
veí	escodrinador		
	gris	gossos	

Femení singular		Femení plural	
substantiu	adjectiu	substantiu	adjectiu
amiga	sincera	amigues	
professora	comprensiva		
		jugadores	aficionades
veïna			escodrinadores
gossa			grises

NEUS ÉS ALTA, PRIMA, ROSSA, ESPORTISTA, SIMPÀTICA...

IVAN ÉS ALT, PRIM, ROS, ESPORTISTA, SIMPÀTIC...

8 Classifica aquests adjectius.

nacional / llarg / ecologista / professional / important / malalt / ambulant / roig / content / fàcil / famós / car

- Adjectius d'una terminació:
- Adjectius de dues terminacions:

9 Contesta aquestes preguntes utilitzant adjectius en les respostes.

- a) Com ets? *Jo sóc* c) Com són les persones que estimes?
- b) Com estàs hui? *Hui estic* d) Com és la casa on vius?

10 Afeg un adjectiu a cada nom amb el grau expressat en cada columna.

Noms	Grau positiu	Grau comparatiu	Grau superlatiu
sofà	<i>còmode</i>	<i>més còmode que una cadira</i>	<i>comodíssim, el més còmode</i>
palmera			
sabates			

▼ L'apostrofació

19. Llig les oracions i subratlla les paraules que vagen apostrofades.

- a) M'han recomanat que visite l'IVAM, l'Institut Valencià d'Art Modern.
- b) Els ordinadors, desconnecta'ls abans d'anar-te'n.
- c) El pis, l'ha venut i s'ha comprat un xalet.
- d) D'ara endavant ja no t'esperaré ni un minut més.

20. Copia les paraules apostrofades anteriors i les paraules que acompanyen.

Els articles <i>el</i> i <i>la</i>	La preposició <i>de</i>	Els pronoms febles <i>em, et, el, es, en, ens, els</i>
		<i>m'han recomanat</i>

Els articles

21. Escriu l'article *el* o *l'* davant dels mots següents.

___ estiu	___ bàsquet	___ humor	___ sac	___ IVA
___ error	___ handbol	___ iode	___ vaixell	___ gegant
___ home	___ tenis	___ iogurt	___ art	___ gnom

22. Escriu l'article *la* o *l'* davant de les paraules següents.

___ edició	___ unió	___ hora	___ ombra	___ hiena
___ amiga	___ unitat	___ esquerra	___ entrevista	___ cullera
___ illa	___ universitat	___ dreta	___ ràdio	___ crònica

23. Escriu els articles *el, la* o *l'* davant dels mots següents.

___ eme	___ indústria	___ hámster	___ 11
___ una de la nit	___ ira	___ humitat	___ hiat
___ imbècil	___ ull	___ importància	___ analfabet

24. Escriu en singular els sintagmes nominals següents.

els ossos _____	les iaies _____	els himnes _____
els indis _____	les inventores _____	les ales _____
les infermeres _____	les universitàries _____	les herbes _____

La preposició *de*

25. Completa amb *de* o *d'* aquests sintagmes preposicionals.

sopa ___ lletres	fil ___ aram	partit ___ hoquei	balls ___ saló
horari ___ trens	pa ___ ségol	novel·la ___ misteri	notícies ___ actualitat
sala ___ espera	gelat ___ maduixa	ull ___ bou	truc ___ màgia
canya ___ pescar	pell ___ gallina	cap ___ suro	casa ___ camp

26. Completa amb les contraccions o les apostrofacions següents: *del, de l', dels; al, a l', als; pel, per l', pels*.

a) Deixa l'abric _____ armari _____ entrada.	f) Parleu _____ nou professor?
b) Vés _____ hospital _____ camí més curt.	g) Dormirem _____ alberg municipal.
c) Aquests perfums vénen _____ Índia.	h) M'agrada molt l'arròs _____ forn.
d) Reparteixen aliments _____ pobres.	i) Quan vingues _____ forn, avisa'm.
e) Els preus _____ medicaments s'han apujat.	j) Venim _____ estació _____ carrers del centre.

Els barbarismes

NO ES DIU SAPO,
CAL DIR GRIPAU.

Els **barbarismes** són préstecs –paraules que s’han incorporat a una llengua procedents d’unes altres– innecessaris. Els més freqüents són els castellanismes, que hem d’evitar per tal com disposem de paraules genuïnes.

22 Copia aquests mots genuïns al costat del barbarisme corresponent.

acostumar / obertura / esdeveniment, fet / aclarir / esgotar, exhaurir / avançar / a més, a més a més / aconseguir / alguna cosa / quasi / angle / ajornar / penedir-se / recolzar o donar suport / recerca / acomiadament / destinació / decebre / desenvolupar, desenrotllar o desplegar / mancar, faltar, no tenir / els altres, la resta / enderrocar, tirar a terra, tombar / malgastar, malbaratar / sens dubte, per descomptat / estranger / gaudir, fruit, gojar / rebutjar, refusar / garantir / eix / supòsit / endollar, connectar, encendre / tret, detall / assabentar-se / termini / error, errada, fallada / guany, lucre / xarxa / grandària, mida / imparell, senar / després, tot seguit, en acabant / romandre, restar, quedar-se / rebre / retard, endarreriment / seriós / testimoni / uns quants, alguns / valuós / traïr / fins (a) / llavors, aleshores / encreuament, creuer, cruïlla / eixugar

Barbarismes	Mots correctes	Barbarismes	Mots correctes
<i>abertura</i>		<i>disfrutar</i>	
<i>aclarar</i>		<i>eje</i>	
<i>aconteiximent</i>		<i>enchufar</i>	
<i>acostumbrar</i>		<i>enterar-se</i>	
<i>adelantar</i>		<i>entonses</i>	
<i>ademés</i>		<i>extranger</i>	
<i>agotar</i>		<i>fallo</i>	
<i>alcançar</i>		<i>ganància</i>	
<i>algo</i>		<i>garantitzar</i>	
<i>àngul</i>		<i>hasta</i>	
<i>aplaçar</i>		<i>impar</i>	
<i>apoiar</i>		<i>luego</i>	
<i>arrepentir-se</i>		<i>permanéixer</i>	
<i>búsqueda</i>		<i>plaç</i>	
<i>caréixer</i>		<i>rasgo</i>	
<i>casi</i>		<i>recibir</i>	
<i>cruce</i>		<i>red</i>	
<i>decepcionar</i>		<i>retràs</i>	
<i>demés (els)</i>		<i>secar (els cabells, la roba)</i>	
<i>derribar</i>		<i>serio</i>	
<i>derrotar</i>		<i>supost (nom)</i>	
<i>desarrollar</i>		<i>tamany</i>	
<i>desde luego</i>		<i>testic</i>	
<i>desetxar</i>		<i>traïcionar</i>	
<i>despido</i>		<i>valiós</i>	
<i>destí (lloc)</i>		<i>varis</i>	

SECRETARIA DE PROMOCIÓ DEL VALENCIÀ DE LA UNIVERSITAT D'ALACANT
Gripau (adaptació)

23 Escriu aquestes oracions corregint els barbarismes que hi ha.

- Has olvidat la cantitat de favors que em deus?
- El promedi de les calificaciones és un sis.
- Si vols crusar a l'altra acera, fes-ho pel pas de peatons.
- Els gastos per enfermetat no són tan alts.
- S'ha trencat el cerrojo, entonces no podem tancar la porta.
- S'ha aplaçat la reunió a favor del desarme.

La composició

Anomenem **paraules compostes** aquelles que s'han format unint dues o més paraules ja existents.

25 Separa les paraules que formen les compostes i especifica'n la categoria gramatical.

Paraula composta	Paraula 1	Categoria	Paraula 2	Categoria
parallamps	<i>parar</i>	<i>verb</i>	<i>llamps</i>	<i>nom</i>
capdamunt				
migdia				
sud-oest				
filferro				

26 Forma paraules compostes fent les combinacions necessàries.

cel	home	
mal	carril	
trenca	obert	
gentil	nom	
ferro	roba	
guarda	nous	<i>trencanous</i>

78

27 Completa la graella amb la categoria gramatical de les paraules que es combinen i la de la composta que en resulta.

Combinació	Paraula composta	Categoria resultant
<i>verb + nom</i>	torcamans	<i>nom</i>
	aiguaneu	
	penya-segat	
	aiguardent	
	sordmut	

28 Classifica les paraules següents segons el tipus de composició.

para-xocs / buscavides / para-sol / aerobús / pèl-roig / passaport / nord-americà / terratrèmol / salvavides / xiu-xiu / toc-toc / penya-segat / Malva-rosa / llevataps / tic-tac / penja-robes / radionovel·la / fotocòpia / esclata-sang / audiovisual / bocabadat / busca-raons

Compostes sense guionet	Compostes amb guionet		
	onomatopeies	verb + nom	nom + adjectiu

▼ Les oracions coordinades

Les conjuncions i les locucions coordinants són:

Copulatives	i, ni	Explicatives	és a dir, això és
Disjuntives	o, o bé	Distributives	ni... ni, o... o, adés... adés, ara... ara...
Adversatives	però, sinó, tanmateix, no obstant això...	Consecutives	doncs, de manera que, així que, per tant...
		Continuatives	i encara, ni tan sols, a més...

6. Completa les oracions amb la conjunció adient i indica quina classe d'oració és.

	Tipus d'oració coordinada
a) Tu _____ fas _____ deixes fer!	
b) Anirem a Altea, _____ abans passarem per Gata de Gorgos.	
c) Hem arribat a les onze al bar, _____ hem pogut sopar.	
d) Raquel està a la lluna, _____ està distreta.	
e) Et compraràs un gelat _____ prefereixes un suc?	
f) El microones no funciona bé, _____ li'l torne.	
g) No m'agraden molt els espinacs _____ me'ls menge.	

7. Escriu l'oració composta coordinada equivalent a cada parell d'oracions simples.

a) [COPULATIVA] Anirem a la Vall d'Uixó. - Passejarem amb barca per la gruta.

b) [COPULATIVA (NEGATIVA)] Jaume no sap anar amb bicicleta. - No vol aprendre-hi.

c) [DISJUNTIVA] Prefereixes pollastre amb creïlles? - Prefereixes xulles amb faves?

d) [ADVERSATIVA] La camisa és molt bonica. - La camisa és molt cara.

e) [DISTRIBUTIVA] Josep diu que estudia violí. - Joan diu que estudia piano.

f) [EXPLICATIVA] Vicent és ginecòleg. - Vicent atén malalties pròpies de les dones.

g) [CONTINUATIVA] Vam caminar fins a la font. - Vam arribar al cim del Mondúber en tres hores.

h) [CONSECUTIVA] Faré tots els exercicis físics indicats pel metge. - Em mantindré en forma.

8. Completa i fes oracions coordinades.

a) David ni és pèl-roig ni _____

b) Antoni és un hipòcrita, és a dir _____

c) Estaciona el cotxe en aquest carrer, de manera que _____

d) Els textos dels còmics són diàlegs, però _____

e) Hem discutit un poc, no obstant això _____

f) A Joan, li ha caigut el món als peus i encara _____

g) Dani és menja el món però _____

h) No parle alemany sinó _____

Els determinants

Els **determinants** són paraules que van davant del nom i en concreten el significat. Tenen el mateix gènere i nombre que el nom que acompanyen. Poden ser: articles, demostratius, possessius, numerals i indefinits.

7 Classifica aquests determinants. Copia'ls en la casella que els correspon.

els / aquelles / eixa / les / algun / mateixa / la / eixes / alguna / les seues / el / certa / aquell / el nostre / eixe / la meua / eixos / aquella / cert / el teu / mateixos / aquestes / els seus / alguns / les vostres / aquest / el meu / la teua / aquesta / la nostra / mateixes / la vostra / aquells / aquests / certs / algunes / certes / mateix / les meues

Determinats	Gènere	Singular	Plural
Articles	Masculí		
	Femení		
Demostratius	Masculí		
	Femení		
Possessius	Masculí		
	Femení		
Indefinits	Masculí		
	Femení		

8 Classifica aquests determinants. Copia'ls en la casella que els correspon.

tres / doble / cinc / sisé / centèsim / nou / mig / tretze / primer / terç / quàdruple / seixanta-huit / mil·lèsim / setena / cinc-cents / quart / dècuple / nové / segona / cèntuple / mitja / dècim / vint-i-sis / dotzena / cinqué / quaranta-tres / onze / deu / diuitena / trentena

Numerals		
Cardinals		
Ordinals	Masculí	
	Femení	
Múltiples		
Partitius		

S'ESCRIU
GUIONET ENTRE LA
DESENA I LA UNITAT
I ENTRE LA UNITAT
I LA CENTENA.

9 Copia els determinants que hi ha en el Text 1.

.....

.....

.....

10 Contesta aquestes preguntes i escriu les xifres de les respostes en lletra.

- a) Quin any vas nèixer? *Jo vaig nèixer*
- b) Quin dia és el teu aniversari?
- c) Quin és el teu número de telèfon?
- d) Quin és el número del teu document d'identitat?
- e) Quants quilos peses?
- f) Quin número de calçat gastes?
- g) Quants habitants té la ciutat on vius?
- h) Quantes hores hi ha en un any?

La dièresi

Posem dièresi:

- Sobre la lletra **u** dels **diftongs creixents** (*qüe, qui, güe, güi*) per a indicar que aquesta s'ha de pronunciar. Exemple: *pingüí, freqüent*.
- Sobre la **i** o la **u** per a indicar que aquestes vocals **no formen diftong** amb la vocal precedent. Exemple: *ensaimada, taüt*.
- En els **participis** de la tercera conjugació si la **i** va darrere de vocal. Exemple: *construït, conduït*.

16 Posa dièresi en les paraules següents i després classifica-les en la graella.

frequència / Seul / xiita / reduït / unguent / reüll / ambigüitat / aiguera / diurna / veinat / aqueducte / llaut / raim / agrait / terraqui / seqüència / instruït / esfereïdor / questió / lluit / genuïna / equestre

Diftongs creixents: <i>qüe, qui, güe, güi</i>	<i>i, u</i> no formen diftong	Participis 3a conjugació

17 Completa les formes d'aquestes paraules.

Masculí singular	Femení singular	Masculí plural	Femení plural
roí			
	veïna		
suis			

18 Completa les formes d'aquests participis.

Masculí singular	Femení singular	Masculí plural	Femení plural
produït			
	construïda		
		traduïts	
			substituïdes

No posem dièresi:

- Quan la **i** i la **u** han de portar **accent** segons les regles d'accentuació gràfica.
- En l'**infinitiu**, el **gerundi**, el **futur** i el **condicional** dels verbs de la **tercera conjugació**.
- En les paraules que tenen els sufixos **-ista, -isme, -us, -um**.
- En les paraules que comencen pels prefixos: **anti-, co-, contra-, pre-, re-**.

19 Posa dièresi a les paraules que calga.

pais / fària / altruïsta / antiestètic / reunir / obeïem / paisos / conduïr / dadaïisme / coexistir / creïlla / arcaïsmes / Lluís / produïria / egoïsta / contraatac / antiquari / diurn / Lluisa / reduïnt / harmòniem / preinstal·lació / peuc / coincidir / alegria / questionari / Màrius

20 Posa dièresi a les formes verbals que en necessiten.

agraïr / contribuïnt / produïa / posseït / conduïries / reduïa / disminuïrà / feïa / envairia

RAÜL,
HAS TASTAT
EL RAÏM?

▼ Els diftongs

Un **diftong** és la unió de dues vocals que es pronuncien juntes en una mateixa síl·laba.

Els diftongs **decreixents** són: *ai, ei, oi, ui, au, eu, iu, ou*.

Els diftongs **creixents** són: *ua, üe, üi, uo*, precedits de *g* o de *q*.

17. Completa les paraules amb diftongs decreixents.

c___re m___re pug___ b___ra n___ n___ Alc___
r___na r___re p___ ___re v___re deix___ c___na

18. Completa les paraules amb diftongs creixents.

aq___ri ping___ Pasq___l lleng___ ung___nt q___stió paraig___s
ag___ntar q___ranta ling___sta aig___ arg___r q___ntitat aq___ducte

▼ Els hiats

Un **hiat** consisteix a pronunciar dues vocals contigües, que no formen diftong, en **síl·labes diferents**.

19. Completa les paraules amb els hiats següents: *ia, ie, io, oe, ae, oa, eo, ea, ua*.

v___tjar ___ronàutica gràc___s apot___si seqüenc___ h___na
p___ma empl___t Andr___ c___ habitac___ J___n

▼ Els dígrafs

Un dígraf és un conjunt de **dues lletres** que representa un únic so. Els dígrafs són els següents:

qu químic	gu guerra	ig roig	tj lletja	tg metge	tz realitzar	tx cotxe	ll llet	ny canya	ss cassola	rr arròs
--------------	--------------	------------	--------------	-------------	-----------------	-------------	------------	-------------	---------------	-------------

20. Completa les paraules següents amb el dígraf corresponent.

lle___ hori___ó passe___ ___itarra pla___a ara___a pe___ina
forma___e po___es ju___ar palla___o despa___ar po___astre a___estar

▼ Les lletres compostes

Les lletres compostes són **combinacions de consonants** que representen sons geminats, encara que els puguem pronunciar com si foren simples. Les lletres compostes són:

mm immòbil	nn connector	tl ametla	tll rotllo	tm setmana	tn cotna	ll novel·la
---------------	-----------------	--------------	---------------	---------------	-------------	----------------

21. Completa les paraules següents amb les lletres compostes corresponents.

i___ens ra___ar bu___etí gori___a a___es è___ia i___adur
a___ex co___egi i___ocent i___usió bi___et a___eta a___osfera

L'alfabet

L'alfabet valencià té vint-i-sis lletres. En general, a cada lletra correspon un so.

- 11** Copia el nom de cada verb en la casella que li correspon segons la lletra inicial.
 encetar / acollir / fregir / riure / barrejar / oldre / girar / punxar / col·locar / vorejar / moure / zigzaguejar / hivernar /
 jutjar / deixar / il·lustrar / lluitar / somiar / netejar / qualificar / tastar / unflar / xiular

Lletra	Nom de la lletra	Verb	Lletra	Nom de la lletra	Verb	Lletra	Nom de la lletra	Verb
A a	a		J j	jota		S s	esse	
B b	be		K k	ca	—	T t	te	
C c	ce		L l	ele		U u	u	
D d	de		M m	eme		V v	ve	
E e	e		N n	ene		W w	ve doble	—
F f	efe		O o	o		X x	ics	
G g	ge		P p	pe		Y y	i grega	—
H h	hac		Q q	cu		Z z	zeta	
I i	i		R r	erre				

- 12** Ordena alfabèticament les paraules següents:

a) **Conjuncions:** ja, perquè, doncs, que, altrament, però, sinó, tanmateix, des que, si, com.

b) **Preposicions:** de, en, a, per, des de, entre, fins, amb, per a, cap a, contra, davall, sense.

c) **Adverbis:** gens, massa, mai, després, prop, sempre, potser, enllà, lluny, alhora, demà.

8

Els dígrafs

Anomenem **dígraf** l'aplec de dues lletres que representen un únic so. Quan dividim en síl·labes una paraula, hem de tenir en compte els dígrafs que es poden separar.

- 13** Copia cada paraula davall del dígraf corresponent i separa-la en síl·labes.
 mareig / addicte / lluna / carassa / aranya / ratllar / carrer / dotzena / ametla / formatge / setmanal /
 descompte / potser / cèl·lula / ètnic / guisar / petxina / enquesta / jutjar / immòbil

Dígrafs que no se separen				
ig <i>ma-reig</i>	ny	gu	qu	ll
Dígrafs que sí se separen				
dd <i>ad-dic-te</i>	rr	ss	l·l	nn
mm	tg	tj	tl	tll
ts	tx	tz	tm	tn

14 Completa les paraules següents amb el dígraf corresponent.

i.....ens	du.....a	gori.....a	lle.....	re.....isit
ma.....à	organi.....ar	me.....e	compa.....iauç
caraba.....a	ame.....er	bi.....etera	in.....ili	esto.....
anti.....es	corre.....a	rebu.....arilòmetre	despa.....ar

ACÒ ÉS MASSA PER A LA CARABASSA!

Les lletres b i v

S'escriu **b**:

- Darrere de **m**: *símbol*.
- Davant de **r, l**: *abraçar, moble*.
- Si alterna amb una **p** en la mateixa família de paraules: *cap/cabut*.

S'escriu **v**:

- Darrere de **n**: *canviar*.
- En els morfemes del **passat imperfect d'indicatiu** dels verbs de la **1a conjugació**: *parlava, parlàvem...*
- Si alterna amb una **u** en la mateixa família de paraules: *blau/blava*.

15 Escriu **b** o **v** en els espais buits tenint en compte les normes d'ús.

tam.....or	en.....eja	sam.....ori	con.....ent	bla.....enc	so.....rietat
to.....a	cam.....rer	na.....ega.....le	no.....etat	a.....ric	ne.....ar
in.....ent	pro.....a.....le	com.....atre	con.....enient	deixe.....le	ca.....otada

16 Escriu les formes del passat imperfect d'indicatiu d'aquests verbs.

jugar	jugava				
posar					

17 Ompli els espais buits amb **b** o **v** i completa aquest fragment d'una novel·la fantàstica.

Text 3

Laella cara.....ana de fustaa cruixir quan, sortint a poc a poc de sota els ar.....res, esa parar un moment en l'àmplia extensió de la plana.

Si hi hagués algú per a contemplar l'escena, hauriaist les paraules SE.....ASTIAN DARKE, PRÍncep DELSUFONS pintades en colorsius aanda ianda de la cara.....ana. I si s'ho haguessin mirat persones deista aguda, potser s'haurien fixat que la paraula Sebastian eseia una mica diferent de les altres. La hi haia afegida una mà menys ferma, menys hà.....il i e.....identment pintant a so.....re del nom que hi haia a.....ans.

El sol eraaix i en Se.....astian s'haia de posar una mà al front per fer-se om.....ra als ulls quanolia mirar la llunyania, il·luminada per una resplendor trèmula. La terra que s'estenia da.....ant seu era plana, àrida, d'unermell monòton, calcinada pel sol. Aquí i allà eseia una mata de males her.....es que lluita.....en per sortir. En Se.....astian no tenia una idea exacta de la distància que el separa.....a de la ciutat de Queladont, però un mercader que haia tro.....at el dia a.....ans l'haia a.....isat que es preparés periatjar almenys tres dies i tres nits.

–Hi ha unon tros –li haia dit el mercader–. I aquestes planes estan infestades deergants.aldrà més que dormis am.....un ull o.....ert, home elf.

PHILIP CAVENEY. *Sebastian Darke, príncep dels Bufons*. Edicions Bromera

Els pronoms febles

Els **pronoms personals febles**, segons la posició que ocupen respecte al verb, tenen les formes següents:

Posicions dels pronoms febles	
Proclítics: davant del verb.	Enclítics: darrere del verb.
Forma reforçada: quan el verb comença per consonant, no s'apostrofen. Exemple: <i>el passeja, et mira.</i>	Forma plena: quan el verb acaba en consonant o diftong, s'escriuen units al verb amb un guionet. Exemple: <i>avisar-te, mostreu-vos.</i>
Forma elidida: quan el verb comença per vocal o h, s'apostrofen. Exemple: <i>m'entenia, s'ha encés.</i>	Forma reduïda: quan el verb acaba en vocal, s'apostrofen. Exemple: <i>perdre's, mira'ls.</i>

6 Subratlla i classifica els pronoms personals febles del text següent.

Text 3

I pel que fa a les notes del meu germà, caldria raonar-ho i a poc a poc, caram!, que més d'una vegada se l'han carregat en mates. Però com que el xic alhora estudia música, doncs... No. De moto, no n'ha dit ni pruna, però a gosades que n'ha donat amb l'ordinador! «Per a compondre», deia. Sí, home! I per a penjar-se a Internet, que tot s'ha de dir, o no? I si el xic es penja amb Internet, no cal que esperes que et criden pel telèfon ni se t'acudisca emprar-lo. I que conste que jo li vaig insinuar a mon pare que contractara una altra línia.

ENRIC LLUCH. *Jo... i les circumstàncies*. Edicions Bromera

Forma reforçada		Forma plena	
Forma elidida		Forma reduïda	

22

7 Canvia els pronoms personals febles de posició com indica l'exemple. Fixa't que, de vegades, cal canviar la forma verbal.

Singular	Plural
a) em compra → compra'm	o) ens porteu →
b) m'entén →	p) ens explica →
c) et complica →	q) us transformeu →
d) t'espavila →	r) vos encén → va encendre... ..
e) el busca →	s) els comenta →
f) l'utilitzeu →	t) els va avisar →
g) la mesura →	u) les xucla →
h) l'oblideu →	v) les va interrogar →
i) li canta →	w) els ensenya →
j) li assegureu →	x) els va lliurar →
k) es perd → perdre... ..	y) hi arriba →
l) s'alça → va alçar... ..	z) hi col·loqueu →
m) en pregunta →	aa) ho presenta →
n) n'escull →	ab) ho intenteu →

8 Escriu correctament aquestes expressions.

a) Apartat!	c) Desconnecta!	e) Guardals!	g) Escriume!	i) Deixaho!
b) Acosteuvos!	d) Miram!	f) Acompanyans!	h) Telefonali!	j) Portan!

La substitució del complement directe i del complement indirecte per pronoms febles

9 Substitueix els complements directes (cd) destacats pel pronom feble adient.

Masculí singular: el, l', -lo, 'l.

- El **nom**, has escrit a mà.
- El **full**, no doblegues tant!
- El **correu electrònic**, llig sovint.
- El **paquet**, obri a poc a poc.

Femení singular: la, l', -la, -la.

- La **carta**, llig una altra vegada.
- La **postal**, compraré al museu.
- Aquella **excursió**, no oblidaré mai.
- L'**adreça**, apunta a l'agenda.

Masculí plural: els, els, -los, 'ls.

- Els **cartells**, pengeu al passadís.
- Aquells **grafits**, ha dibuixats Eva?
- Els **quadres**, no toqueu.
- Els **segells**, apega a la dreta.

Femení plural: les, les, -les, -les.

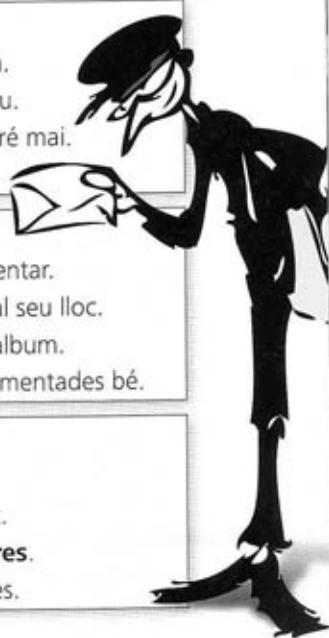
- Les **notícies**, ja podem comentar.
- Agafeu **les revistes** i deixeu al seu lloc.
- Les **fotografies**, apega en l'àlbum.
- Eixes **opinions**, no has argumentades bé.

Neutre: ho, ho, -ho, -ho.

- Això, ja veurem!
- Tot **açò**, guarda a l'armari.
- Allò, no sé fer.
- El **que necessites**, apunta en una llista.

Pronom adverbial: en, n', -ne, 'n.

- De **gelats**, volem tres.
- Si vols **pipes**, agafa un grapat.
- ha aprovat set, **d'assignatures**.
- De **fruita**, menjo tots els dies.

10 Substitueix els complements indirectes (ci) destacats pel pronom feble adient.

Masculí i femení singular: li, li, -li, -li.

- A **Gemma**, telefona a les set.
- A **Jordi**, donem el regal.
- A **ma tia**, he demanat deu euros.
- Al **fuster**, han encomanat tres portes.

Masculí i femení plural: els, els, -los, 'ls.

- Als **participants**, regalen una camiseta.
- A **les xiques**, doneu un poc de confiança.
- Als **corredors**, dóna aigua i fruita.
- A **les veïnes**, has venut loteria?

11 Ompli els buits amb els pronoms febles que substitueixen els cd i els ci destacats.

- Les **cartes**, llegirem demà.
- La **carta**, encara no he enviada.
- Compra **segells** perquè necessitem.
- Als **amics**, enviaré una targeta de Nadal.
- A **la xiqueta**, compra un diccionari.
- A **les gates**, heu de posar un cascavell.

L'imperatiu

L'imperatiu és la forma verbal que s'utilitza per a **donar ordres i instruccions**. S'usa només en **frases afirmatives** i **no té primera persona** del singular.

12 Copia aquestes formes verbals en la graella següent.

puja / aprenga / dormiu / parteix / vulgues / partisquen / dorma / pugem /
dormim / aprenguen / pugen / vulguem / partim / apreneu / vulguen

pujar	aprendre	volar	dormir	partir
.....	aprèn	dorm	partisca
puge	vulga
.....	aprenguem	partiu
pugeu	vulgueu
.....	dormen

Les combinacions de pronoms febles

En una oració podem substituir més d'un element per un pronom feble, de manera que formen **diferents combinacions**. Quan els dos pronoms s'apostrofen, l'apòstrof se situa tan a **la dreta** com siga possible.

13 Rectifica, si cal, les combinacions de pronoms febles següents:

Davant del verb		Darrere del verb	
me'l he penjat	se'n anava	corregir-te'l	aproxima-t'els
li l'ensenya	se'l haurà sabut	portar-m'el	emparellar-se'ls
se'n havia oblidat	te l'has menjat	conta'ns-ho	signar-li'l
te'ls agafa	se'ns indicà	acosta-te'l	dóna-me'ls

CONTA-M'HO
TOT!

14 Substitueix els complements subratllats per alguna de les combinacions de pronoms febles següents.
li les / li'l / els les / els en / li la / els els / la hi / li'n / li'l / els ho

a) Envia <u>el missatge a Lluís</u> . → <i>Li l'envia.</i>	f) Recorda <u>la data a Gemma</u> . → recorda.
b) Col·loca <u>la cartera dins del calaix</u> . → col·loca.	g) Porta <u>això a les modistes</u> . → porta.
c) Compra <u>revistes per a l'amic</u> . → compra.	h) Dóna <u>els impresos als contribuents</u> . → dóna.
d) Conta <u>l'acudit al seu company</u> . → conta.	i) Ompli <u>aquestes botelles per a l'àvia</u> . → ompli.
e) Fa <u>rebaixes als clients</u> . → fa.	j) Revisa <u>les llibretes als alumnes</u> . → revisa.

15 Canvia de posició la combinació de pronoms.

a) Me les va deixar. → <i>Va deixar-me-les.</i>	f) Ens en van demanar. →
b) Te'l van enviar. →	g) Li'ls vas proporcionar. →
c) Els els vas regalar. →	h) S'ho va menjar. →
d) Us ho vaig consultar. →	i) Se'n va recordar. →
e) Us els va saber. →	j) Me'ls va apartar. →

16 Separa les combinacions de pronoms personals febles següents en les formes corresponents.

a) Se'ls veia venir → <i>Se + els + veure + venir</i>	g) Porta'ns-ho → <i>Porta + ens + ho</i>
b) Te l'ha encomanat. →	h) Arromanga-li'ls. →
c) Ens n'anem. →	i) Vol prendre-s'ho. →
d) Us ho preneu. →	j) Estudia-te'ls. →
e) Se'l compra. →	k) Intenta encendre'ns-la. →
f) Li'ls encomana. →	l) Podia engegar-los-el. →

17 Substitueix la paraula subratllada per un pronom feble. Vés alerta amb la combinació pronominal.

a) Ens recita <u>un poema</u> . → recita un.	f) Porta'ls <u>el paraigua</u> . → Porta
b) T'he enviat <u>els regals</u> . → he enviat.	g) Trau-me <u>les claus</u> . → Trau
c) Es menjarà <u>llepolies</u> . → menjarà.	h) Encén-nos <u>un cirj</u> . → Encén un.
d) Em portarà <u>això</u> . → portarà.	i) Arregla-li <u>la vora</u> . → Arregla
e) Us agafa <u>la mà</u> . → agafa.	j) Compreu-los <u>mantega</u> . → Compreu

18 Escriu una oració amb aquestes combinacions de pronoms.

a) te l'
b) li la
c) -s'ho
d) -li-les

▼ Les combinacions de pronoms febles

Quan hi ha més d'un pronom feble, l'ordre de col·locació és el següent:

3a persona reflexiu	2a persona	1a persona	3a persona		Adverbials i neutre	
			Datiu	Acusatiu		
es	et us/vos	em ens	li els	el la els les	en	hi
				ho		

8. Tria la combinació de pronoms adient en cada cas.

- a) La rondalla *Esclafamuntanyes*, _____ (M'HO, US LA, LI'L) contaré demà.
 b) Els cabells, ja _____ (SE LI, ME LES, TE'LS) tallaràs tu.
 c) Les dents, _____ (ENS HO, US LES, TE'LS) heu de netejar després de menjar.
 d) De diners, no _____ (ME'N, TE'L, SE'NS) queden molts.

Recorda que l'apòstrof s'escriu tan a la dreta com siga possible.

9. Rectifica, si fa falta, les combinacions de pronoms febles següents:

Davant del verb		Darrere del verb	
me'l he penjat	se'n anava	corregir-te'l	acosta-t'els
li l'ensenya	se'l haurà sabut	portar-me'l	emparellar-se'ls
se'n havia descuidat	te l'has menjat	conta'ns-ho	he de signar-li'l
te'ls agafa	s'els pentina	vés-t'en	dóna-me'ls

10. Escriu correctament les combinacions de pronom i verb dels enunciats següents.

- a) em + el vaig arrancar: _____
 b) es + la ha begut: _____
 c) et + els empaquetarà: _____
 d) es + ho creu tot: _____
 e) li + el prepare: _____
 f) es + en pren una: _____
 g) es + el apuntarà: _____
 h) guarda me + en dos: _____
 i) copieu vos + els: _____
 j) li + el he preparat: _____

11. Substitueix els sintagmes destacats per pronoms febles. Vés alerta amb la combinació pronominal.

- a) Ens recita **un poema**. → _____ recita un.
 b) Encén-nos **un ciri**. → Encén _____ un.
 c) Es menjarà **les llepolies**. → _____ menjarà.
 d) Em portarà **això**. → _____ portarà.
 e) Us ajorna l'**examen**. → _____ ajorna.
 f) Porta'ls **el paraigua**. → Porta _____.
 g) Trau-me **les claus**. → Trau _____.
 h) T'envie **un parell de regals**. → _____ envie un parell.
 i) Arregla-li **la vora**. → Arregla _____.
 j) Compreu-nos **rifa**. → Compreu _____.

12. Fixa't en les combinacions de pronoms que hi ha davant del verb i posa-les darrere dels verbs.

- a) li l'envia → *envia-li'l*
 b) m'ho dóna → _____
 c) li n'expliqueu un → _____
 d) me'ls vau trencar → _____
 e) li'l talla → _____
 f) li'ls envia → _____
 g) us ho vaig dir → _____
 h) se les va menjar → _____
 i) ens en van deixar → _____
 j) se'n va descuidar → _____

13. Completa les oracions amb aquestes combinacions de pronoms febles.

li les, te'l, se l', -li-la, us en, -los-la, m'ho, me l'

- a) Si t'agrada el clauer, _____ regale. e) La calculadora, torneu _____.
- b) El tros de pastís que quedava, _____ ha menjat el gat. f) El mòbil, _____ he deixat a ta casa.
- c) Si voleu més suc de taronja, ara _____ prepare un pitxer. g) Les fotocòpies, _____ pagaré demà.
- d) La carta, envieu _____ certificada, als pares. h) Tot això ja _____ has contat adés.

14. Substitueix els complements subratllats per pronoms febles.

li n', li'n, -li'n, els en, -m'ho, els els, -li-la, els les, -la-hi, -nos-ho

- a) Envia un missatge a Lluís. → Envia _____ un.
- b) Guarda la carn dins de la nevera. → Guarda _____.
- c) Compraré revistes per al meu amic. → _____ compraré.
- d) Laia ha contat tres acudits a Joan. → Laia _____ ha contat tres.
- e) Hi ha botigues que fan rebaixes als clients. → Hi ha botigues que _____ fan.
- f) Recorda la data a Gemma. → Recorda _____.
- g) Porta això a mi! → Porta _____!
- h) Dóna els impresos als veïns. → _____ dóna.
- i) Conteu a nosaltres el que ha ocorregut. → Conteu _____.
- j) Revisaré les llibretes als alumnes. → _____ revisaré.

15. Substitueix els complements subratllats per combinacions de pronoms febles.

- a) Jo llig el conte a les meues filles. _____
- b) Jordi envia les cartes a Marta. _____
- c) Menja tu el que has demanat. _____
- d) Ester escriu la postal a Joan i a mi. _____
- e) Nosaltres embolicarem això per a vosaltres. _____
- f) Laura regala les sandàlies a la seua cosina. _____
- g) La professora explicarà el que no entens a tu. _____
- h) Vicent, deixa diners al teu germà! _____
- i) Heu de donar a nosaltres les entrades. _____
- j) Trau la targeta roja al maltractador. _____

16. Respon a aquestes preguntes utilitzant combinacions de pronoms febles.

- a) M'has enviat un missatge? _____
- b) T'has copiat la meua adreça? _____
- c) Quan et tallaràs els cabells? _____
- d) Amb qui estàs enfadat? _____
- e) Li has dit que la vols? _____
- f) Quantes novel·les has llegit enguany? _____
- g) M'has contestat totes les preguntes? _____

▼ Les lletres g i j i els dígrafs tg i tj

13. Copia aquestes paraules segons la regla que exemplifiquen. junta, enveja, joventut, gegant, jersei, injecció, Gemma, Jesús, Jeremies, Jerusalem, gira-sol, projecte, majestat, jeroglífic

Escrivim g	Davant de les vocals e, i: _____

	Davant de les vocals a, o, u: _____

Escrivim j	En els grups -jecc- i -ject-: _____

	En algunes paraules per raons etimològiques: _____

Jordi, saps quan juga Jaume a futbol?

Sí, ell juga al juliol i jo, al juny.

14. Completa amb g o amb j.

___eniva	___imnàs	in___ectable
taron___er	mon___a	en___inyer
tar___eta	espon___a	gran___a
alber___ina	___elateria	ma___oritari
pro___ector	ob___ecte	___ulivert

15. Per una fallada en una màquina a la impremta han escrit totes les paraules amb g. Torna a escriure-les canviant la g per la j sempre que calga.

estranger	magestat	digous
germà	gornal	segell
gerani	goc	ragola
urgent	geroni	àngel
assagar	gemma	origen
agència	gosep	genoll

16. Completa aquests temps del verb penjar.

Present d'indicatiu: penge, penges, _____

Passat simple: pengí, _____

Imperatiu: penja, _____

17. Copia les paraules segons la regla que exemplifiquen.

metgessa, massatgista, platja, pitjor, boscatge, paisatgista, avantatge, heretgia, garatge, formatge, corretjut, fetge

Escrivim tg	Davant de les vocals e, i: _____
	En paraules que acaben en -atge, -etge: _____
Escrivim tj	Davant de les vocals a, o, u: _____

18. Completa les paraules amb tg o tj i escriu-ne de derivades.

desi___ar	desitjable	enu___ar	passa___e
allo___ar		via___ar	tatua___e
rebu___ar		massa___e	rello___e

19. Completa la graella.

Masculí singular	Masculí plural	Femení singular	Femení plural
roig		roja	
	bojos		boges
mig		mitges	
	lletjos	lletja	

20. Troba en la sopa de lletres dihuit paraules que continguen les grafies g, j, tg i tj, i escriu-les.

I M A J E S T A T I J
 F A V A G I L O O A E
 G A R A T G E Y R S R
 C O R R E T J A E I A
 A J U D A R Z U J O R
 D J U T J A R A A T Q
 J J O G U E T D R I U
 E O Z L L O T J A F I
 C I A A I G E N T E A
 T E O S V S E M I T U
 I R D I E I M A R G E
 U X G I R A F A N E U
 Z V I A T J A R C A D

Amb g: _____

Amb tg: _____

Amb j: _____

Amb tj: _____

21. Completa les paraules d'aquest fragment d'una novel·la de terror amb g/tg o j/tj.

Text 4

En tornar a casa després d'una gresca de mariners, la nit, o, més ben dit, la matinada de l'assassinat, va trobar la bèstia instal·lada al seu dormitori, en el qual havia d'entrar després de fuir d'un quarter adacent on l'home es pensava que el tenia ben tancat. Navalla en mà i amb la cara tota ensabonada, estava assegut davant d'un espill i provava d'afaitar-se, tal com, sens dubte, havia vist pel forat del pany del quarter que feia el seu amo. Espantat de veure

una arma tan perillosa en poder d'un animal tan feroce i tan capaç de fer-la servir, l'home, per un moment, no va saber què fer; però, com que tenia costum de tranquil·litzar l'animal, fins i tot quan més violent es posava, per mià d'un fuet, ara hi va recórrer també. Tan bon punt veié el fuet, l'orangutan eixí d'un bot per la porta de la cambra, baixà les escales i, per una finestra, que malauradament estava oberta, saltà al carrer.

El francès va seguir-lo desesperat, mentre que el simi, encara navalla en mà, de tant en tant s'aturava, es mirava a mirar el seu progenitor i li feia estos fins que aquest era a punt d'agafar-lo, moment en què tornava a eixir corrents. Als carrers regnava un silenci profund, a que eren quasi les tres de la matinada. En passar per un carreró que hi ha a la part dreta del carrer de la Morgue, va cridar l'atenció del fuetiu un llum que brillava a través de la finestra de Madame L'Espanaye.

EDGAR ALLAN POE. *Els crims del carrer de la Morgue*
 Edicions Bromera

22. Imagina què pot fer l'orangutan a casa de Madame L'Espanaye i amplia el Text 4 unes quantes línies.

Hipònims i hiperònims

Un **hiperònim** és una paraula el significat de la qual inclou el significat d'una altra o de diverses paraules diferents. Exemple: *arbre*.

Els **hipònims** són les paraules que estan incloses semànticament en un hiperònim. Exemple: *palmera*, *pi*, *roure*.

25 Subratlla els hipònims corresponents a l'hiperònim *persona*:

alumne / telefonista / automòbil / conductor / recepcionista / urgències / peixateria / xiquet / roda / núvia / comandament / club / llenyater / equip / músic / taxista / música / mestra

26 Amplia la llista d'hipònims.

Hiperònims	Hipònims
esport	<i>tenis, bàsquet, natació,</i>
joc de taula	<i>parxís,</i>
fruita	<i>meló,</i>
verdura	<i>encisam,</i>
arbre	<i>xop,</i>

27 Escribeu l'hiperònim que correspon a cada grup d'hipònims.

Hiperònims	Hipònims
	rosa, clavell, margarida, hortènsia, gladiol, tulipa, jacint, dàlia
	roig, groc, verd, blau, negre, marró, gris, blanc, taronja, lila
	pis, apartament, casa, xalet, barraca, masia, riurau, palau
	mosquit, mosca, tèrmit, parotet, papallona, tave, abella, vespa
	sardina, lluç, llobarro, tonyina, cavalla, abadejo, moll, palaia

36

28 Completa la graella amb els hiperònims i els hipònims escaients.

Hiperònims	Hipònims
	café, suc, aigua,
metall	
	colom, gallina, ànec,
ferramenta	
	trompeta, saxo, clarinet,

29 Classifica les paraules següents:

país / peu / moble / persiana / senyal / botó / vehicle / mamífer / plat / amfibi / electrodomèstic / disc / arma / tub / horitzó / cel / núvol / malaltia / hotel / fill

Hiperònims	
Hipònims	

30 Completa el text següent amb un hiperònim i tres hipònims que consideres oportuns.

Mentre passejava per l'avinguda, vaig contemplar els aparadors d'algunes, especialment, d'electrodomèstics, i el d'una casa de En totes hi havia molta gent, ja que estaven en temps de rebaixes.

La polisèmia

Una paraula **polisèmica** és aquella que té **diversos significats**. Segons el context lingüístic en què apareix, es dedueix quin és el significat adequat. Els diferents significats d'una paraula s'anomenen **accepcions**.

22 Copia d'un diccionari tres accepcions de la paraula *cap* i escriu una oració amb cadascuna.
cap m.

1.
Exemple:
2.
Exemple:
3.
Exemple:

UN DIA
PERDRÀS EL
CAP!

23 Escriu el significat de cada paraula polisèmica destacada. Consulta el diccionari.

a) Passàrem per damunt d'un pont que tenia set **ulls**.

ULL:

b) Paula té els **ulls** grans, negres i allargats.

ULL:

c) Al costat de la **boca** del metro trobaràs un mapa de la ciutat.

BOCA:

d) Ja ho diu el refrany: «Qui té **boca**, s'equivoca».

BOCA:

e) Joana va esmolar les **dents** de la serra.

DENT:

f) Aquest amulet és una **dent** de porc senglar.

DENT:

g) El pintor va donar l'última **mà** de pintura a la paret.

MÀ:

h) Tinc un bony a la **mà** dreta que em fa molt de mal.

MÀ:

24 Escriu dues oracions amb dos significats diferents d'aquestes paraules polisèmiques.

cua
banc
portada
planta

25 Localitza la paraula de cada llista que no és polisèmica –monosèmica, per tant.

Accions dividir, tocar, posar, esperar, collir, nevar, sentir

Objectes taula, llit, pipa, plat, falla, graella, magnesi, torre

Figures arc, línia, cercle, piràmide, esfera, rombe, quadre

La derivació (I): els prefixos

Els **prefixos** són **afixos** que se situen **davant** dels lexemes per tal de formar paraules derivades. Aporten a la paraula derivada un significat particular.

23 Relaciona cada prefix amb la paraula adient i escriu al costat la paraula derivada que corresponga. Després, inventa una oració amb cada derivada.

des-	gust	<i>disgust</i>	<i>La pèrdua de la maleta causà un gran <u>disgust</u> a Jaume.</i>
	continu		
	equilibrat		
	plegat		
dis-	cosit		
	culpa		
	agradable		

24 Separa el prefix del lexema i indica què significa el prefix.

poliesportiu	<i>poli + esportiu</i>	<i>molts</i>	submarí		
prehistòria			excalcalde		
postguerra			reescriure		

25 Afegiu dues paraules derivades amb aquests prefixos. Ajuda't, si cal, d'un diccionari.

Prefixos	Significat	Exemples
des- dis- anti-	oposat o contrari	<i>desfer,</i> <i>disgust,</i> <i>antinuclear,</i>
infra-	per davall de	<i>infravalorar,</i>
semi-	mig	<i>semicercle,</i>
mono- bi- tri- tetra-	quantitat	<i>monosil·lab,</i> <i>bilingüe,</i> <i>triangle,</i> <i>tetracampió,</i>
circum-	al voltant	<i>circumnavegació,</i>
hidro-	aigua	<i>hidroteràpia,</i>
inter- entre-	entremig de	<i>interdental,</i> <i>entreacte,</i>
intra-	dins	<i>intramuscular,</i>

26 Escriu els contraris d'aquestes paraules afegint els prefixos *in-* (*il-*, *im-* o *ir-*) o *a-*.

legal		capaç		acceptable	
lògic		regular		normal	
lícit		correcte		simètric	
possible		perfecte		oblidable	

▼ Les preposicions

Les preposicions són paraules **invariables** que relacionen paraules o grups de paraules. Poden ser:

Simples		Compostes	Locucions preposicionals
Àtones	Tòniques		
a, amb, de, en, per	cap, contra, entre, barata, malgrat, segons, sense...	cap a, des de, fins a, per a, com a	a causa de, a excepció de, a favor de, a força de, a través de, abans de, enmig de, fora de, per mitjà de, per culpa de, per tal de, al costat de...

5. Completa les oracions amb les preposicions adients.

- Has _____ preparar el pastís _____ xocolata _____ indica la recepta.
- L'aigua del riu va arribar _____ la carretera _____ la muralla.
- Heu _____ pintar _____ ací _____ el senyal roig.
- Daniel vol un café _____ llet i jo, un suc _____ taronja natural.

6. Completa les oracions amb les locucions preposicionals adients.

- Arribareu tard a classe _____ meua. Afanyeu-vos!
- La sang circula _____ les venes i els capil·lars.
- Ha aconseguit aprovar _____ estudiar moltes hores.
- Han col·locat una escultura _____ la rotonda que hi ha _____ ma casa.

7. Escriu *a* o *per a*, segons el cas.

- Busque un regal _____ mon pare.
- Prepararé uns entrepans _____ tots vosaltres.
- El tutor repartirà les notes _____ les famílies.
- Els músics necessiten locals _____ assajar.

8. Completa les oracions següents amb *a* o *en* i fes els canvis necessaris.

- Alfred treballa _____ Novelda.
- Alfred treballa _____ una fàbrica de calçat.
- Alfred viu _____ el segon pis.
- Alfred sol dinar _____ aquell restaurant.

▼ Les conjuncions

Les **conjuncions** són paraules invariables que enllacen oracions o bé elements d'una mateixa oració. Poden ser coordinants, si enllacen oracions o parts d'una oració que presenten una funció sintàctica equivalent, i subordinants quan estableixen una relació de dependència entre l'oració que introdueixen i una altra oració o part d'una oració.

Les conjuncions i locucions coordinants són:

Copulatives: i, ni

Disjuntives: o, o bé

Adversatives: però, sinó, tanmateix, no obstant...

Explicatives: és a dir, això és

Distributives: ni... ni, o... o, adés... adés, ara... ara...

Consecutives: doncs, de manera que, així que, per tant...

Continuatives: i encara, ni tan sols, a més...

9. Completa aquestes oracions amb la conjunció coordinant adient.

- M'he menjat un entrepà de tonyina amb olives, _____ encara tinc gana.
- No sé si fer-me un tatuatge _____ posar-me un pírcing.
- No m'agrada _____ que digues paraulotes _____ que insultes ningú.
- Vicente és extremeny, _____ ja parla valencià més bé que tu.
- Carme _____ vol una cosa, _____ en vol una altra.
- Estic arruïnat, _____ no tinc ni un euro per a deixar-te.

Les conjuncions i les locucions subordinants són:

Substantives: que

Temporals: quan, mentre, abans que, després que, des que...

Causals: perquè, ja que, com que, puix...

Consecutives: per tant, de manera que, doncs...

Finals: a fi que, perquè, per tal que...

Condicionals: si, en cas que, només que, posat que, si de cas...

Concessives: a pesar que, encara que, malgrat que...

Comparatives: tan(t)... com, més... que, menys... que...

Modals: com, així com, com si, segons com...

10. Completa cada oració amb una conjunció subordinant de la classe indicada.

- Miquel m'ha dit _____ (SUBSTANTIVA) no l'esperem.
- La falla s'ha encés _____ (TEMPORAL) hi hagen arribat els bombers.
- Estic preocupada _____ (CAUSAL) no sé res del meu germà.
- T'ensenyaré a fer vaixells de paper _____ (FINAL) t'entretingues.
- Aniria a Nova York _____ (CONDICIONAL) tinguera diners.
- Connecteu els aparells _____ (MODAL) indiquen les instruccions.
- Arribarem a la reunió _____ prompte _____ (COMPARATIVA) puguem.
- He pres _____ de café _____ (CONSECUTIVA) ara no puc dormir.

11. Escriu oracions unides mitjançant les conjuncions subordinants següents.

- _____ que _____
- _____ quan _____
- _____ perquè _____
- _____ per tal que _____
- _____ si _____
- _____ com _____

12. Completa el poema amb les preposicions *en* (4), *de* (4), *per* (2), *a* i la conjunció *i* (6).

Text 3

Agafaria una guitarra
 _____ cantaria _____ un cantó
 _____ demanaria una almoina
 _____ l'amor de Déu, senyoreta,
 _____ em compraria un tros _____ pa,
 me'l menjaria a poc _____ poc
 _____ un jardí, mirant els arbres,
 la velocitat dels tramvies,
 el gran amor _____ les parelles,
 _____ deixaria el tros _____ pa
 _____ un banc o _____ una finestra
 _____ agafaria la guitarra
 _____ altra vegada cantaria
 _____ l'amor _____ Déu, senyoreta.
 Hi ha dies que un es posa tendre.

VICENT ANDRÉS ESTELLÉS
 «L'ofici de demà», dins *Obra completa*
 Tres i Quatre

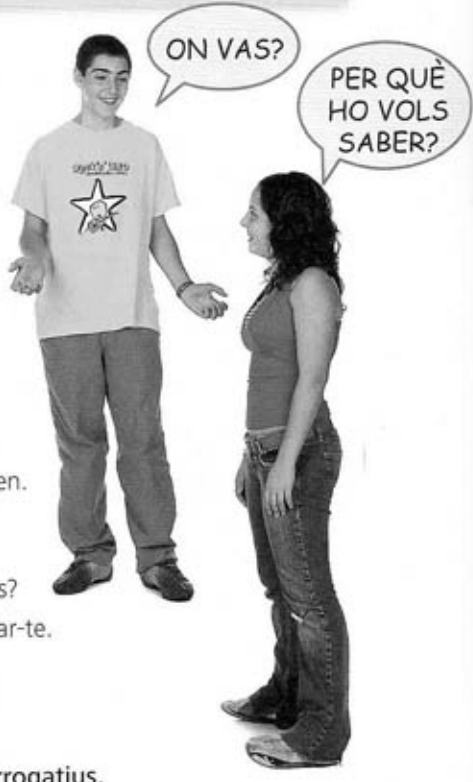
Els pronoms interrogatius

Els pronoms interrogatius s'utilitzen per a formular **preguntes directes** (*Què passa?*) i **indirectes** (*M'agradaria saber què passa*) i són **què** (fa referència a coses) i **qui** (fa referència a persones). Actuen com a pronoms interrogatius els adjectius **quin** i **quant**, i els adverbis **quan**, **on** i **com**.

- 7** Completa les oracions amb *qui* o *què* segons que corresponga.
a) vol una mandarina?	e) De parleu?
b) Ja sabem ha ocorregut.	f) Amb has discutit.
c) t'ha contat aquest acudit?	g) Vull saber t'ha dit això.
d) faràs dissabte?	h) Per t'has enutjat?

- 8** Completa les oracions amb *quin* (*quina*, *quins* i *quines*) o *quant* (*quanta*, *quants* i *quantes*) segons que corresponga.
a) hora és?	e) gent hi havia?
b) Volem saber amb amigues ixes.	f) cantants prefereixes?
c) diners necessites?	g) gols marcà Fenoll?
d) vegades t'ho he de dir?	h) Digues coses t'interessen.

- 9** Completa les oracions amb *quan*, *on* o *com* segons que corresponga.
a) s'acabaran les guerres?	e) es pesquen els calamars?
b) creix el romani?	f) No sabem podem ajudar-te.
c) t'has fet eixa ferida?	g) Conta'ns et va la vida.
d) heu arribat?	h) puc trobar un manyà?

48

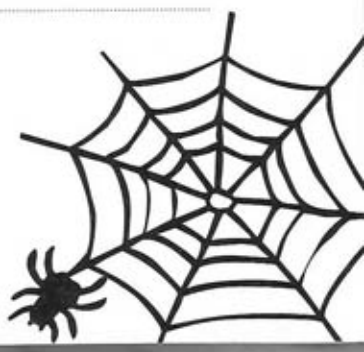
- 10** Escriu un diàleg entre els personatges de la fotografia. Utilitza pronoms interrogatius.
-
-
-
-
-

Les oracions juxtaposades

Les oracions juxtaposades estan formades per dues o més oracions simples unides per **coma** o per **punt i coma**; per tant, no porten cap tipus de conjunció.

- 11** Uneix oracions simples i escriu oracions juxtaposades.
a) Tinc molta gana.	1) Anirem junts a la biblioteca.
b) Connectaré l'ordinador.	2) Odie les aglomeracions.
c) Us espere a la plaça Major.	3) Vull veure el correu electrònic.
d) No m'agraden els centres comercials.	4) Haurem de repetir-les.
e) Les fotos estan borroses.	5) Necessite menjar alguna cosa.

- 12** Escriu coma o punt i coma a fi d'identificar les oracions juxtaposades.
- Aniré al banc trauré diners compraré pa i pernil per a sopar.
 - Jo sóc ecologista defense el medi ambient.
 - Té la casa plena de pols i de teranyines no la neteja mai.
 - Sigues sincer no digues mentides així no aconseguiràs res.
 - Marc és un gran pilot arribarà lluny en la Fórmula 1.

La esse sorda i la esse sonora

La esse sorda /s/

1. Escrivim **s** al principi i al final de paraula, i entre consonant i vocal: *sac, dos, pensar*.
2. Escrivim **ss** entre vocals: *peppic, bossa*.
3. Escrivim **ç** davant de *a, o, u* i al final de paraula: *dolça, cançó, forçut, llaç*.
4. Escrivim **c** davant de *e, i*, i entre consonant i vocal: *cine, cel, cancell*.

24 Escriu s, ss, c, ç segons que corresponga.

_____ecret	di_____cur_____	per_____ona	_____entre	caraba_____a	can_____at
cla_____e	bra_____	emi_____ora	defini_____ió	dol_____os	expre_____ió
feli_____itat	_____iri	eficà_____ia	llen_____ol	pa_____ti_____er	di_____abte

La esse sonora /z/

1. Escrivim **z** al principi de paraula, darrere de consonant i entre vocals: *zona, esmorzar i azalea*.
2. Escrivim **s** entre vocals: *quasi*.
3. Escrivim **z** en paraules acabades en *-zoic, -zou* i *-zoide*: *protozou*.
4. Escrivim **s** en paraules derivades de *dins-, fons-* i *trans-*: *endinsar, enfonsar, transalpi*.

25 Escriu z o s segons que corresponga.

belle_____a	de_____embre	proto_____ou	col_____e	ama_____ona	pobre_____a
ca_____a	Ro_____anna	espermato_____oide	Cè_____ar	ben_____ina	l_____abel
brun_____ir	pol_____e	_____ebra	mú_____ica	espa_____a	ence_____a

51

26 Completa amb c, ç, s, ss i z aquest text teatral i classifica-les.

Text 4

VEÏNA DEL ME.....

(Al replà de l'e_____cala TINA toca el timbre de la _____eua veïna CARMEN. CARMEN obri.)

TINA. Hola. Carmen, perdona que et mole_____te.

CARMEN. No é_____re_____. Digue_____.

TINA. Ja _____é que la _____etmana pa_____ada em deixare_____ un parell d'ou_____ i que encara no he pogut tornar-te'ls, però em podrie_____ deixar un poc de farina?

CARMEN. Clar que sí, Tina. Vaig a portar-te-la. E_____tà acabadeta de comprar.

(CARMEN se n'entra i de _____eguida torna a eixir amb un quilo de farina.)

CARMEN. (Donant-li-la.) Pren, i no et preocupe_____, no ha_____ de tornar-me-la.

TINA. Motes grà_____ies. Si no et fa res, podrie_____ quedar-te el_____ meu_____ fill_____ mentre jo e_____tic fora de ca_____a? He d'anar-me'n un moment.

CARMEN. Clar, dona... Jo puc quedar-me'ls tot el temp_____ que fa_____a falta.

TINA. (Cridant-los.) Joan, Paula, vinga, pa_____eu i porteu-vos bé.

(Els xiquet_____trave_____en el replà i entren a ca_____a de CARMEN.)

TINA. Dóna'ls alguna co_____a de berenar. Deuen e_____tar de_____maiats.

CARMEN. No et preocupe_____. No faltava més!

DIVERSOS AUTORS. *Autoindefinitos*
Edicions Bromera

- Paraules amb s sorda: _____
- Paraules amb s sonora: _____

▼ La separació de síl·labes

Quan dividim una paraula en síl·labes, hem de tenir en compte aquests aspectes:

- Els **diftongs no** es poden separar (*ai-guar-dent, de-ci-diu*).
- Un **hiat sí** que se separa (*po-e-si-a, ges-ti-ó*).
- Hi ha cinc **dígrafs** que **no** se separen: *gu* (*dro-gues*), *qu* (*po-quet*), *ll* (*co-lla*), *ny* (*mo-nyo*) i *ig* (*pas-seig*). La resta de dígrafs **sí** que se separen.
- Cal separar els **elements** que integren un mot derivat (*nos-al-tres, co-in-ci-dir*).

22. Separa les síl·labes de les paraules següents; contenen diftongs.

almoïna	aquarel·la	aquífer
somriure	causa	quantitat
coure	peixet	quocient

23. Separa les síl·labes de les paraules següents; contenen hiats.

estàtua	triomfar	memòria
científic	Andrea	conscient
reacció	Beatriu	poetessa

24. Separa les síl·labes d'aquestes paraules.

reunir	fletxa	paella
vosaltres	mareig	raqueta
canyamel	atlàntic	setmanari

25. Copia les paraules del text que contenen un diftong, un hiat o un dígraf, i separa-les en síl·labes.

Text 2

Era prima, alta, duia els cabells molt curts i anava vestida amb texans i una camisa blanca, ampla, de mànega llarga doblegada fins al colze. Semblava un xic entremaliat, a causa, sobretot dels seus ulls verds, que brillaven com si acabara de fer una malifeta.

Els primers minuts de ser amb nosaltres va estar xerrant amb la mare, en francès, com si tingués por de no disposar de prou temps per a explicar tot el que duia al pap. Però, tan bon punt ens vam ficar al cotxe, va deixar d'enraonar i feina va tenir, la mare, d'anar buscant temes de conversa, mentre anàvem cap a casa, per tal d'evitar els silencis incòmodes.

Ni Jordi ni jo hi vam col·laborar gaire. Pel que a mi fa, no em semblava que pogués tenir cap mena de conversa amb aquella xica. Amb la mare parlava francès i jo a penes pescava alguna paraula aïllada. Tampoc no m'hi volia esforçar, dit siga de passada. La cosina francesa, d'entrada, no m'inspirava cap sentiment positiu, més aviat el contrari. Havia hagut d'oblidar-me dels plans que havíem fet, la Laura i jo, de passar junts un parell de setmanes al mes de juliol.

GLÒRIA LLOBET. *Pensaré en tu*. Edicions Bromera

Diftongs decreixents	Diftongs creixents	Hiats
<i>cau-sa</i>	<i>quan-tes</i>	<i>en-tre-ma-li-at</i>
Dígrafs que no es poden separar		Dígrafs que sí que se separen
<i>ca-bells</i>		<i>xer-rant</i>

La síl·laba

La **síl·laba** és la part de la paraula que articulem amb un sol colp de veu. La vocal és el nucli de la síl·laba. Segons el nombre de síl·labes, les paraules poden ser **monosíl·labes**, **bisíl·labes**, **trisíl·labes**, **tetrasíl·labes**, etc.

15 Encercla, en les paraules següents, els nuclis sil·làbics que estiguen formats per una sola vocal.
hexaedre acostar paciència teòric polièdric Itàlia cocaïna idea neologisme periòdic edició proa

16 Classifica les paraules següents segons el nombre de síl·labes.
excel·lent / pols / pàgina / collar / escafandre / xut / ventilador / espill / cigonya / món / genoll / mar / ordinador / perill / res / massa / zel / teclat / aqüeducte / llibre / ratolí / pluja / nuc / corda

Monosíl·labes	Bisíl·labes	Trisíl·labes	Tetrasíl·labes

17 Escriu dues paraules amb aquests nombres de síl·labes.

Monosíl·labes	Bisíl·labes	Trisíl·labes	Tetrasíl·labes

16

La separació de síl·labes

18 Copia cada grup de paraules al costat de la regla que exemplifiquen. Separa les síl·labes dels exemples.
a) quota, aiguader, freqüent, terapèutic
b) desanimar, cooficial, reutilitzar, nosaltres
c) formació, reüll, conscient, avaria
d) enganyar, rebuig, maqueta, guitarra

Regles	Exemples
1. No es poden separar els diftongs.	<i>quo-ta,</i>
2. No partirem alguns dígrafs.	
3. Sí que poden separar-se els prefixos.	<i>des-a-ni-mar,</i>
4. Sí que poden separar-se les vocals que formen hiat.	

19 Separa en síl·labes les paraules d'aquest poema.

Text 2

Voldries que et deixaren les paraules
viure de nou el tacte de les coses,
el tacte que desperta la pell nua
i que omple de nou en cada empremta,
poder sentir els ulls damunt els ulls,
els braços sobre els braços, caminar
sobre la llum cansada del migdia
o sobre el gris asfalt de carreteres.

Voldries repetir cada viatge
des del regrés de cada matinada,
trobar instants perduts en clars d'oblit.
Voldries que et deixaren les paraules
sentir l'alè de cada situació
i entrar en l'atmosfera que respire.

TERESA PASCUAL. *Les hores*. Edicions Tres i Quatre

Sinònims i antònims

Anomenem **sinònimes** aquelles paraules que tenen un significat molt semblant. Les paraules que tenen un significat contrari o oposat s'anomenen **antònimes**.

Exemple: *L'antiquari ens va mostrar un quadre molt interessant i atractiu. Òbviament el seu preu no era gens barat; de fet, era bastant car.* Les paraules *interessant* i *atractiu* són sinònimes, mentre que *barat* i *car* són antònimes.

18 Completa amb vocals els sinònims i els antònims d'aquestes paraules.

	Sinònim	Antònim
a) ràpid	v...l...ç	l...nt
b) ajudar	...f...v...r...r	p...rj...d...c...r
c) prudent	ca...t...l...s	...tr...v...t

19 Copia les paraules següents al costat del sinònim que corresponga.
caldejat / cordial / afable / obstinat / testarrut / abrasador / agradable / cabut / càlid / temperat / tenaç / amable

simpàtic	
tossut	
calent	

20 Escribeu dos sinònims i dos antònims d'aquestes paraules. Consulta el diccionari.

	Sinònims	Antònims
a) brut		
b) anar		
c) còmode		

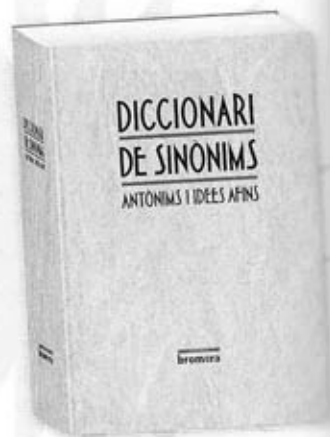
21 Substitueix la paraula en negreta per una de les sinònimes que hi vaja bé.
alenar / residir / remolcar / assimilar / admetre

- a) Resulta difícil de **comprendre** que encara puga haver-hi fam en el món. (.....)
- b) Joan va haver d'**acceptar** que a penes havia treballat durant el curs. (.....)
- c) El malalt **respirava** profundament, com si li faltara l'aire. (.....)
- d) El veí explicava al carter que Rosa ja no **vivia** en aquell pis. (.....)
- e) La grua **arrossegava** un cotxe avariàt. (.....)

22 Completa les oracions amb els antònims de **posar**.

alçar / arrancar / traure / retirar / llevar

- a) **Van posar** Jaume a la presó. → Van Jaume de la presó.
- b) Ella es **posa** el casc de seguretat. → Ella es el casc de seguretat.
- c) L'encarregat **posa** diners a la caixa. → L'encarregat diners de la caixa.
- d) El metge li **va posar** la mà sobre el cap. → El metge li va la mà del cap.
- e) L'obrer **està posant** els taulells. → L'obrer està els taulells.

23 Relaciona cada expressió amb el verb sinònim.

a) Pegar foc.	1) Córrer, escapar.
b) Pegar a fugir.	2) Renyir.
c) Pegar-se a l'ombra (d'algú).	3) Desagradar.
d) Pegar amb algú.	4) Seguir.
e) Pegar tort (alguna cosa).	5) Encendre.
f) Pegar-se amb algú.	6) Topar.

▼ Els pronoms relatius

Els pronoms relatius substitueixen algun element gramatical anterior, anomenat **antecedent**, i alhora introduïxen **oracions subordinades adjectives**, dins de les quals poden exercir diverses funcions. Aquests són els pronoms relatius:

que	Sense preposició.	on	Amb preposició o sense (segons la funció).
qui	Amb preposició, es refereix a persones.	el qual, la qual, els quals, les quals	Amb preposició o sense (segons la funció).
què	Amb preposició, es refereix a coses. No pot anar precedit d'article.		

6. Digues quins noms (antecedents) substitueixen els pronoms destacats en les oracions.

- Necessite la clau **que** obri el cademat **que** hi ha a la porta. → _____
- No conec el client amb **qui** parlaves. → _____
- Marta i Carol són les periodistes **de les quals** t'he parlat. → _____
- Deixa'm la carassa amb **què** t'has disfressat, per favor. → _____
- Tenim rellotges nous, els preus **dels quals** no sabem encara. → _____
- Sempre anem a les platges **on** hi ha menys gent. → _____

7. Completa les oracions subordinades adjectives amb dos pronoms relatius possibles. Si cal, afeg-hi una preposició.

- No m'agraden les pel·lícules _____ / _____ apareixen escenes violentes.
- Els rosers _____ / _____ et parle han fet unes roses precioses.
- La secretària _____ / _____ telefonem cada matí és de Pego?
- Ens trobarem a la botiga _____ / _____ venen productes ecològics.
- La xica _____ / _____ ix Bernat sembla molt intel·ligent.
- Vull veure les tenalles _____ / _____ has arrancat els claus.

8. Ordena i forma oracions.

a) ha perdut | la jaqueta | que tant li agradava | Paula

b) amb què has trencat el gel | el martell | deixa'm

c) cinquanta euros més | el mes que ve | cobraré

d) aquest matí | el metge | ha patit | de qui parlu | un infart

e) és increïble | des d'on estem ara | la vista de la ciutat

f) et recomane | l'autor | de la qual és Josep Franco | la novel·la titulada *El mal*

▼ Les oracions subordinades adjectives

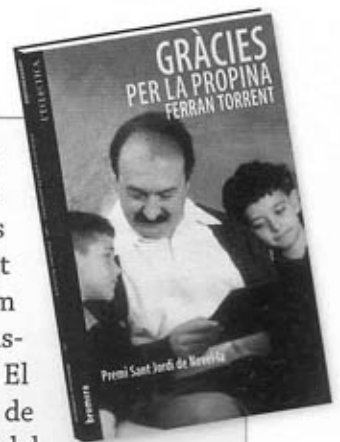
Les oracions subordinades adjectives fan la funció de **complement del nom**. Van unides a un nom, que s'anomena **antecedent**, i van introduïdes per un **pronomen relatiu**.

9. Substitueix l'adjectiu subratllat per l'oració subordinada adjectiva equivalent.
que no mora mai, que té molta por, que es puga plegar, que s'ha reciclat,
els quals no tenen ni pares ni mares, que viuen en l'aigua
- Necessite un paraigua plegable.
 - Aquest llibre està imprès en paper reciclat.
 - No hi ha cap persona immortal.
 - Als països pobres hi ha molts xiquets orfes.
 - Els nenúfars són plantes aquàtiques.
 - Laura és una dona aterrida.
10. Afeg una oració subordinada adjectiva al costat del substantiu destacat (antecedent).
- M'he comprat unes **sabates** _____.
 - El **jersei** _____ està tacat d'oli.
 - Les **dones** _____ han de denunciar les agressions.
 - Si vols, ens podem veure a la **cafeteria** _____.
 - Les fotocòpies, dóna-li-les a **Gemma** _____.
 - Els **futbolistes** _____ guanyen molts diners.
 - Els ecologistes preferim l'ús de l'**energia** _____.
11. Copia les oracions subordinades adjectives que hi ha en el Text 2 juntament amb l'antecedent.
Un sudari que s'escampava pels camps i per les muntanyes.
- Les ombres _____
- El riu _____
- Taca roja _____
- Petjades roges _____
- Bal _____
12. Encercla els pronoms relatius i subratlla les oracions subordinades adjectives que hi ha en aquest fragment de *Gràcies per la propina*, novel·la que ha sigut adaptada al cinema.

Text 3

La nit dels dijous anàvem a l'únic cine que hi havia al poble. Sempre, com un ritual. L'estrella del cine era Tomàs, réiem molt amb els comentaris que feia als diàlegs dels actors o els gestos espontanis que amollava en plena projecció. Els habituals a la sala ja coneixien les bromes que feia Tomàs quan eixia una autoritat a la pantalla. Un dia aquestes bromes quasi ens costaren un disgust. Arribàrem amb el NO-DO, que era una mena de telenotícies del règim. Com sempre, ens assegürem l'avi, Ramonet, Tomàs i nosaltres dos a les files que hi ha darrere. El locutor era l'incombustible Matías Prats, qui comentava les imatges del partit de futbol entre l'Atlètic de Bilbao i el Reial Madrid, que jugaven la final de la copa del Generalísimo. Va guanyar el Bilbao i quan el Generalísimo Franco lliurava la copa al capità bilbaí, Tomàs féu un llarg i sonor pet amb els llavis que va provocar un gran aldarull a la sala.

FERRAN TORRENT. *Gràcies per la propina*
Edicions Bromera

▼ Les oracions subordinades adverbials

Les **oracions subordinades adverbials** poden ser: locatives, temporals, modals, causals, condicionals, finals, concessives, comparatives i consecutives.

Conjuncions i locucions subordinants			
Temporals	quan, mentre, abans que, després que, sempre que...	Condicionals	si, en cas que...
Locatives	on	Comparatives	tan(t)... com, més... que, menys... que...
Causals	perquè, ja que, com que...	Consecutives	que, tant... que, de manera que...
Finals	a fi que, perquè, per tal que...	Concessives	a pesar que, encara que, malgrat que...
Modals	com, així com, com si, segons com, igual que...		

4. Tria una conjunció subordinant per tal d'unir les oracions següents, segons la indicació que hi ha entre parèntesis.

- a) L'obra es representarà _____ (TEMPORAL) acudisca el públic al teatre.
- b) Els actors i les actrius es maquillen _____ (FINAL) destaque l'expressivitat del rostre.
- c) Moltes companyies de teatre treballen _____ (CONCESSIVA) no disposen d'ajudes.
- d) Els espectacles de titelles són _____ bonics _____ (COMPARATIVA) els de mim.
- e) Els joves aniríem més al teatre _____ (CONDICIONAL) ens feren descompte.
- f) Els actors interpreten els personatges _____ (MODAL) indica el director.
- g) Veurem l'espectacle de carrer _____ (LOCATIVA) no hi haja molta gent.
- h) Haurem d'assajar una altra vegada _____ (CAUSAL) no ho fem bé.
- i) Ens ha agradat _____ l'obra _____ (CONSECUTIVA) tornarem a veure-la un altre dia.

5. Completa les oracions amb una conjunció subordinant i indica de quin tipus és.

- a) _____ lliges l'obra *Ací no paga ni Déu!* et divertiràs. [_____]
- b) Desconnecteu els telèfons mòbils _____ us trobeu al cinema o al teatre. [_____]
- c) Llig el programa de mà _____ t'informa de l'obra i dels participants. [_____]
- d) Helena està enutjada _____ no l'han contractada. [_____]
- e) T'avisaré _____ compre les entrades. [_____]
- f) Em dedicaria al teatre _____ no tinguera tanta vergonya. [_____]
- g) Et telefonaré _____ prompte _____ puga. [_____]
- h) Avisa'm _____ vages al festival de mim de Sueca. [_____]
- i) A l'estiu anem al teatre romà de Sagunt _____ ens agrada molt l'ambient. [_____]
- j) _____ no t'ho cregues, no he anat mai al circ. [_____]
- k) Enric parlava _____ li donaren corda! [_____]
- l) El color groc no agrada als actors _____ diuen que els porta mala sort. [_____]
- m) Els joves prefereixen veure monòlegs _____ són divertits i crítics. [_____]

6. Completa amb oracions subordinades del tipus que s'indica entre claudàtors.

- a) Vine _____ [TEMPORAL]
- b) Vine _____ [LOCATIVA]
- c) Vine _____ [CAUSAL]
- d) Vine _____ [FINAL]
- e) Vine _____ [MODAL]
- f) Vine _____ [CONDICIONAL]
- g) Vine _____ [COMPARATIVA]
- h) Vine _____ [CONSECUTIVA]
- i) Vine _____ [CONCESSIVA]

7. Completa amb oracions subordinades adverbials de lloc.

- Deixeu les motxilles on _____
- Ens separarem des d'on _____
- Els bombers van arribar fins on _____
- Vés per on _____

8. Completa amb oracions subordinades adverbials de manera.

- La meua germana dorm com si _____
- Algunes persones es comporten com si _____
- Hem pintat el decorat tal com _____
- Hem de tractar els altres com _____

9. Completa amb oracions subordinades adverbials de temps.

- Torneu a casa abans que _____
- Es posa nerviosa sempre que _____
- M'agrada escoltar música mentre _____
- Em dutxaré després que _____

10. Completa amb oracions subordinades adverbials causals.

- Afanyeu-vos perquè _____
- El públic li ha aplaudit durant cinc minuts ja que _____
- Em trobe un poc marejat perquè _____
- Els ecologistes protestem perquè _____

11. Completa amb oracions subordinades adverbials finals.

- Els científics investiguen a fi que _____
- Us ho ha explicat perquè _____
- Jordi avisa el llanterner a fi que _____
- Els regals, amaga'ls perquè _____

12. Completa amb oracions subordinades adverbials concessives.

- Està prim, encara que _____
- M'ho he menjat tot a pesar que _____
- El dibuix no el farà bé per més que _____
- Eixirem a estirar les cames encara que _____

13. Localitza i subratlla dues oracions subordinades adverbials temporals i dues de modals en aquest text.

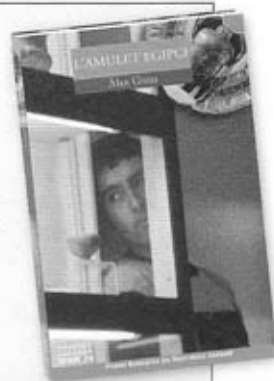
Text 2

Dimecres, quan em vaig mirar a l'espill, tenia unes bones ulleres. A més estava completament baldat, com si m'hagueren pegat una pallissa i tots els meus músculs se'n ressentiren. Vaig prendre un desdèjuni migrat, com faig sempre, i me'n vaig anar a la parada de l'autobús. D'acord amb les expectatives, sens dubte havia de ser un gran dia. Tanmateix, un fet inesperat amenaçà de llançar-lo a perdre a primeres hores del matí. Quan vaig arribar a l'institut, vaig veure el Joan assegut a l'escala de l'entrada. No tenia gaire bon aspecte.

–No fas molt bona cara.

–No crec que tu pugues parlar massa –retrucà.

–Em fan mal tots els ossos. Crec que tinc adolorides fins i tot les celles.

ÀLAN GREUS. *L'amulet egipci*. Edicions Bromera

▼ Les oracions subordinades substantives

Una **oració subordinada substantiva** és aquella que, dins d'una oració composta, fa les funcions característiques d'un **sintagma nominal**. Es pot substituir per un **pronome neutre**: *ho, açò, això, allò*.

Les oracions subordinades substantives van introduïdes per les conjuncions **que** o **si** i pels pronoms **qui, què, quin (quina, quins, quines), on, com, quan, quant (quanta, quants, quantes)**, que poden anar acompanyats de preposicions.

9. Afig una proposició i forma-hi oracions subordinades substantives.

- a) Vull saber quanta _____
- b) Vull saber si _____
- c) Vull saber què _____
- d) Vull saber a qui _____
- e) Vull saber com _____
- f) Vull saber quan _____
- g) Qui _____ no podrà entrar a classe.
- h) La tutora ha dut uns fullets informatius per als qui _____
- i) Ja heu vist quines _____

10. Relaciona dues proposicions i forma-hi oracions subordinades substantives.

Proposició principal	Proposició subordinada
a) Pot donar sang	1) que es detinga el canvi climàtic.
b) He oblidat	2) qui siga major d'edat.
c) Explicaré les equacions	3) que us repartiu els diners a mitges.
d) Els ecologistes exigim	4) a qui no les entenga.
e) La millor solució és	5) quant costen de guanyar els diners!
f) Joan ens ha explicat	6) quina és la fórmula de la sal.
g) Tu no saps	7) com ha arribat a ser farmacèutic.

a-2 Qui siga major d'edat pot donar sang.

11. Substitueix les oracions substantives subratllades per un pronome neutre: *açò, això, allò* o *ho*.

- a) Vicent sap quins elements hi ha en la sang. Vicent *ho sap*.
- b) Recordes quan vam anar al cementeri de nit? _____
- c) Que ploja hui no és probable. _____
- d) No oblideu que heu de vacunar-vos. _____
- e) Vull saber què ha ocorregut. _____
- f) Explica'm de què tracta la novel·la que has llegit. _____

La derivació (II): els sufixos

ANDREU, EL FILL DE LA FRUITERA, ÉS FUTBOLISTA, I UN CLUB ALACANTÍ L'HA FITXAT PER A LA LLIGA ESTIUENCA.

Els **sufixos** són afixos que se situen darrere dels lexemes per tal de formar paraules derivades, que mantenen un significat semblant al de la paraula primitiva.

Les paraules *fruitera*, *futbolista*, *alacantí*, *estiuenca* i *jovenet* són derivades que s'han format amb els sufixos **-era**, **-ista**, **-í**, **-enc** i **-et**.

TAN JOVENET I AMB TANTA SORT!

22 Copia els sufixos anteriors davant del significat que tenen i escriu exemples de paraules derivades.

Sufixos	Significat	Exemples
	'que ven o fabrica'	<i>carnissera</i> ,
	'que es dedica a'	
	'que viu o és originari de'	
	'que correspon o pertany a'	
	'que és de menor grandària o potència'	

23 Afeg sufixos als substantius per tal de formar-ne de derivats. Completa la graella.

Substantiu	Sufix	Substantiu derivat	Significat
cotxe, boca	-et, -eta	cotxet, boqueta	'diminutiu'
home, barca	-às, -assa
.....	fuster, taxista
carabassa	-era	'planta que dona'
gent, roca	-ada, -am

SUBSTANTIU + SUFIX = SUBSTANTIU DERIVAT

24 Afeg sufixos als adjectius a fi de formar substantius derivats. Completa la graella.

Adjectiu	Sufix	Substantiu derivat	Adjectiu	Sufix	Substantiu derivat
ric	-esa	riquesa			verdor
just	-ícia				quietud
exacte	-itud				eternitat
alegre	-ia				llargària
segur	-etat				amargor

25 Afeg sufixos als verbs per a formar substantius derivats. Completa la graella.

Significat	Sufixos	Verbs	Substantius derivats
'lloc on s'esdevé l'acció'	-dor, -dora	menjar, rentar	menjador, rentadora
	-tori	observar, dormir
'resultat o efecte de l'acció'	-ment, -ció, -dissa, -ança	abonar, reparar, escampar, esperar
'persona que fa l'acció'	comprador, compradora